

12. Rudenko Yu. A., Haliatovska K. S. Metodychnyi suprovid formuvannia movlennievo-tvorchoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Methodical support for the formation of speech and creative competence of future teachers of preschool education institutions]. Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni K. D. Ushynskoho. Odesa, 2018. № 3. S. 43–48.
13. Sapozhnykov S., Teplytska A. Deiaki metodolohichni oriientyry do formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnoi sfery do sotsialnoi pidtrymky batkiv ditei z osoblyvymy potrebamy [Some methodological guidelines for the formation of the readiness of future specialists in the socio-economic sphere for social support of parents of children with special needs]. Teoriia i praktyka profesiinoho stanovlennia fakhivtsia v innovatsiinomu sotsiokulturnomu prostori : zbirnyk tez konf., m. Dnipro, 5-6 kvitnia 2023 r. m. Dnipro, 2023. S. 83-88.
14. Stratehii vprovadzhennia hendernoї rıvnosti u sferi osvity do 2030 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv na 2022-2024 roky z yii realizatsii [Strategies for the implementation of gender equality in the field of education until 2030 and approval of the operational plan of measures for 2022-2024 for its implementation]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80#Text>.
15. Terzi P. P. Formuvannia hendernoї kultury v studentiv vyshchych tekhnichnykh zakladiv navchalnykh zakladiv [Formation of gender culture in students of higher technical institutions of educational institutions] : avtoref. dys. ... kand. -ped. nauk : 13.00.04. Kirovohrad, 2007. 24 s.
16. Ferhiuson 2020. Doslidzhenniakh (GEAR-tool) Yevropeiskoi komisii [Research (GEAR-tool) of the European Commission]. URL: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gear>.
17. Fitsula M. M. Pedahohika vyshchoi shkoly [Pedagogy of high school] : navch. posib. Kyiv : Akademvydav, 2006. 352 s.
18. Tsokur O. S. Formuvannia hendernoї kultury maibutnikh fakhivtsiv uprodovzh yikhnoi profesiinoї pidhotovky u vyshchomu navchalnomu zakladi: analiz kontseptualnykh zasad doslidzhennia [Formation of gender culture of future specialists during their professional training in a higher educational institution: analysis of the conceptual foundations of the study]. Henderna osvita–resurs rozvytku parytetnoi demokratii / red. nauk. kol. V. P. Kravets ta insh. T., 2011. S. 640-646.

УДК 372.878:37.036:159.954

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-74-60-65>

ВАЛЕНТИНА ФРИЦЮК

<https://orcid.org/0000-0001-6988-6258>

valentina.frytsiuk@gmail.com

доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ЛЮДМИЛА МАРЦЕВА

<https://orcid.org/0000-0001-5037-6565>

hfrjdcmrif@ukr.net

доктор педагогічних наук, доцент
Державного університету «Житомирська політехніка»
вул. Чуднівська, 103, м. Житомир

ЛЮДМИЛА ЛЮБАРСЬКА

<https://orcid.org/0000-0003-3342-8276>

lubarskaaludmila@gmail.com

аспірант Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

СТВОРЕННЯ ПІДТРИМУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У статті наголошено про те, що серед основних умов середовища, які забезпечують креативний розвиток особистості є такі параметри середовища, як безоцінність, прийняття, невизначеність і проблемність. Доведено, що для ефективного розвитку креативності варто забезпечити студентам демонстрування зразків креативної поведінки, адже для того, щоб індивід розвивався як творча особистість, недостатньо забрати перепони й зняти контроль свідомості; потрібно, щоб структура свідомості стала іншою, необхідний позитивний зразок творчої поведінки.

Ключові слова: креативність, майбутні фахівці, професійна підготовка, підтримуюче середовище.

VALENTYNA FRYTSIUK

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Vinnytsia
Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
Ostrozhskego str., 32, Vinnytsia

LYUDMYLA MARTSEVA

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Zhytomyr Polytechnic State University,
St. Chudnivska, 103, Zhytomyr

LYUDMYLA LYUBARSKA

graduate student of Mykhailo Kotsiubynskyi Vinnytsia State Pedagogical
University
Ostrozhskego str., 32, Vinnytsia

ORGANIZATION OF A SUPPORTIVE ENVIRONMENT FOR CREATIVITY DEVELOPMENT OF FUTURE SPECIALISTS

The article describes some conditions that ensure the creative development of the personality. Studies were analyzed in which such parameters of the environment as valuelessness, acceptance, uncertainty and problematic were defined. It has been proven that for the effective development of creativity, it is necessary to ensure that students demonstrate examples of creative behavior. It is necessary to remove obstacles, remove control of consciousness; it is necessary that the structure of consciousness becomes different, a positive example of creative behavior is necessary. An important condition for the effective development of the creativity of future specialists is the education of the teacher's own creativity. The teacher himself must constantly overcome the force of inertia, template, formality in teaching. An essential prerequisite for the successful formation of the creativity of future specialists should be such teacher qualities as erudition, contact, persuasiveness of judgments, language and personal emotionality, the ability to be an interesting interlocutor, mastery, the lesson is designed to provide didactic, educational, informational tasks; at the same time, it should transform training into self-education of students, focus on the creative application of acquired knowledge and contribute to the formation of a creative type of personality of the future specialist. The article proves that for the effective development of creativity, it is necessary to ensure that students demonstrate examples of creative behavior. A creative example is observed by a group of individuals and can cause imitation on their part. The presence of examples of creative behavior in the microenvironment and the attempt to imitate them work to actualize the cognitive aspect of creativity.

Key words: *creativity, future specialists, professional training, supportive environment.*

Стратегія розвитку національної системи освіти на рівні законодавчого забезпечення, галузевих стандартів вищої освіти, освітніх програм передбачає постійний інтелектуальний, духовний, культурний розвиток майбутнього фахівця, розкриття потенціалу особистості та її самовдосконалення. Модернізація змісту та методів вищої освіти спрямована на формування таких якостей суб'єкта освітнього процесу, як активність, самостійність, ініціативність, відповідальність та креативність, які в подальшому мають уможливити успішне професійне становлення людини, її особистісну самореалізацію в сучасних соціально-економічних умовах [4]. Тому актуальною проблемою залишається визначення умов і чинників розвитку креативності як важливої особистісної якості.

Креативність є інтегральною якістю особистості, яка визначає здатність до творчості в будь-яких сферах людської діяльності та проявляється через спроможність бачити проблеми, знаходити нові оригінальні й продуктивні шляхи їх вирішення і сприяє створенню творчого продукту [1]. Тому проблема розвитку креативності майбутніх фахівців у процесі їхньої професійної підготовки в закладах вищої освіти є актуальною, зокрема в аспекті визначення організаційно-педагогічних умов формування креативності студентів, однією з яких є створення підтримуючого середовища.

У психолого-педагогічній проблематиці останніх років креативність посідає чільне місце. Вагомим є внесок у досліджувану проблему зарубіжних науковців: Дж. Гілфорда, А. Маслоу, С. Медніка, Р. Стернберга, Е. Торренса та ін. Окремі аспекти формування креативності особистості розкрито в працях Н. Добровольської, О. Кононко, О. Куцевол, С. Литвиненко, Р. Павлюка, Л. Петришин, Л. Рябовол, А. Сологуба, В. Фадеєва та інших. Дотичними до нашого є дослідження щодо креативності, творчого потенціалу О. Акімової, Н. Вишнякової, С. Дмитрук, Н. Кічук, В. Моляко, З. Слєпкань та ін. Науковці наголошують на тому, що професійного успіху й кар'єрного просування досягають фахівці, які володіють високим рівнем професійної самосвідомості, інноваційності та креативності. Попри те, що нині розвиток креативності в освітній системі є досить популярною проблемою для зарубіжних і вітчизняних досліджень, – особливості і механізми її прояву в різних аспектах вивчення педагогічних явищ вимагають додаткового розгляду [1].

Безсумнівно, важливим завданням сучасної вищої освіти є розвиток креативності майбутніх фахівців на етапі професійної підготовки, оскільки саме в період формування професійно значущих якостей найбільш успішно відбувається актуалізація творчого потенціалу, необхідного не тільки в подальшій професійній діяльності, а й для саморозвитку й самоактуалізації особистості майбутнього фахівця [3; 7].

Про особливості створення підтримуючого середовища можна знайти нині чимало інформації. Зокрема, існують спеціальні програми, наприклад, відеокурс «Створення підтримуючого

середовища в освітньому просторі» тривалістю 30 академічних годин (<https://tr-psy.com/3254-2/>), доволі часто можна знайти матеріали про створення інклюзивного підтримуючого середовища, актуальною нині є проблема створення підтримуючого середовища для дітей з окупованих територій тощо. Однак, зазначимо, що досліджень, присвячених проблемі створення підтримуючого середовища в освітньому просторі університету, власне, з метою розвитку креативності майбутніх фахівців недостатньо.

Метою статті є аналіз сучасного стану та особливостей створення підтримуючого середовища в освітньому просторі університету з метою розвитку креативності майбутніх фахівців.

Варто зазначити, що в наукових працях дослідників, які займаються проблемою розвитку креативності особистості чітко простежується зв'язок між розвитком креативності особистості й оточуючим середовищем.

Вивчаючи зв'язок креативності та середовища, варто відзначити існування двох протилежних і однаковою мірою помилкових точок зору: «все дано від народження» і «все визначається середовищем». Ми виходимо з того, що креативність (на відміну від загального інтелекту) меншою мірою детермінована генетично й більше залежить від досвіду взаємодії індивіда з соціальним мікросередовищем.

Дослідники, які визнають значущість середовища для становлення таланту, зокрема, стверджують, що для будь-якої творчості необхідний певний ступінь обдарованості й відповідне виховання. Останнє розвиває нахили в напрямі виявлення природних обдарувань, завдяки чому, урешті-решт, виникає майже непереборне прагнення або потяг до творчої діяльності, безпосереднім визначенням її завдань є навколишнє середовище [6].

Уважаємо, що значну роль у становленні креативності майбутнього фахівця належить викладачеві закладу вищої освіти, оскільки саме він є організатором такого середовища, регулятором і контролером. Він може організовувати різні елементи середовища, поєднувати їх різноманітним чином, щоб вони здійснювали те завдання, яке йому потрібне.

До умов мікросередовища, які сприяють формуванню креативності, відносять відсутність регламентації поведінки. Якщо в мікросередовищі немає певних правил, що передбачають поведінку кожного, то необхідно враховувати індивідуальні фактори. Тільки в малорегламентованому середовищі можлива повноцінна реалізація вибору, який ґрунтується на індивідуальних перевагах (в регламентованому середовищі – на усвідомленні необхідності). Нерегламентоване середовище більше відповідає потребі самовираження, у ньому немає раніше запланованих еталонів. Саме відсутність регламентації поведінки вважаємо важливим чинником створення такого підтримуючого середовища, яке б максимально надавало можливості для розвитку креативності особистості майбутнього фахівця.

Відмінність між нерегламентованим і регламентованим середовищем спостерігається й стосовно розподілу соціальних ролей. Якщо педагог реалізує авторитарно-репродуктивну модель – виникає бар'єр між ним і учнями. Протилежною є педагогіка співтворчості, де педагог є співробітником. При цьому спостерігається нерегламентованість узаємин учителя та учня, відсутні заборони та оцінка з боку вчителя, є вибір і підтримка.

Загальновідомо, що на можливість людини розвивати свої здібності до найвищого рівня креативної результативності глибокий вплив здійснюють такі фактори, як умови в сім'ї, школі, закладі вищої освіти. Тому фактор створення відповідного середовища в університеті обов'язково необхідно враховувати й використовувати.

Варто згадати про дослідження, присвячені впливу ставлення батьків до дітей на розвиток креативності. Результати таких досліджень свідчать про те, що батьки креативних дітей відзначали в своїх дітях менше недоліків, ніж батьки інтелектуалів. Вони показували своє схвальне ставлення до індивідуальності дитини і впевненість у тому, що дитина здатна чинити й робити все правильно. Якщо батьки інтелектуалів більше уваги приділяли зовнішнім факторам, що сприяють кар'єрі дитини, то батьки креативів – внутрішнім якостям дитини. Уважаємо, що спираючись саме на внутрішні якості здобувачів викладачі закладів вищої освіти мають розвивати креативність студентів.

Повертаючись до значення сім'ї у розвитку креативності особистості, зауважимо, що для сімейного оточення, яке впливає на розвиток креативності, характерні уважне ставлення до потреб дитини з боку батьків, незначний зовнішній контроль за поведінкою, відсутність зайвої вимогливості, наявність творчих членів сім'ї (або наставників) і підтримка нестереотипної поведінки.

Погоджуємося з науковцями, які вважають, що розвиток креативності може відбуватись за таким механізмом: на основі загальної обдарованості під впливом мікросередовища й наслідування формується система мотивів і особистісних рис (нонконформізм, незалежність, мотивація самоактуалізації), і загальна обдарованість перетворюється на актуальну креативність [6].

Отже, середовище, де, з одного боку, є увага до особистості, а, з іншого боку, до неї висуваються різні, неузгоджені вимоги, де малий зовнішній контроль за поведінкою, де є творчі особистості й

підтримується нестереотипна поведінка, сприяє розвитку креативності. Проте, чи стане особистість креативною чи ні, – залежить від мотивації, компетентності в тій сфері творчості, яку вона для себе обрала, а також від тих зовнішніх умов, які надасть їй суспільство.

Більшість психологів (Е. де Боно, Р. Стернберг, К. Роджерс) стверджують, що креативні здібності за допомогою спеціально організованих занять і створення збагаченого середовища можуть бути стимульовані й поліпшені. Вони підкреслюють особливе значення підтримуючого середовища, яке б заохочувало творчі досягнення.

Висловлюються ідеї про те, що можна володіти всіма внутрішніми ресурсами, необхідними для творчої продуктивності, але без певної підтримки зовнішнього середовища творчі здібності людини можуть ніколи не проявитись. Визнається обов'язковим наявність підтримуючого середовища, що сприяє розвитку креативності.

Варто зазначити важливий факт: психологічні дослідження до цього часу не виявили успадкування індивідуальних відмінностей щодо креативності. Тому більшість учених звертає увагу саме на фактори зовнішнього середовища, які можуть справити позитивний або негативний вплив на розвиток цієї якості.

Серед основних умов, які забезпечують креативний розвиток, у дослідженнях найчастіше звертають увагу на такі параметри середовища, як безоцінність, прийняття, невизначеність і проблемність [6].

Безоцінність – відсутність зовнішньої оцінки. Безоцінність не означає, що немає реакції педагога, але ця реакція має зберігати внутрішнє джерело оцінки студента, вона не ставить його в залежність від зовнішніх сил.

Прийняття – доброзичливість до особистості, безумовно цінної, незалежно від її стану в даний момент, поведінки або почуттів. Безоцінність і прийняття забезпечують психологічну безпеку особистості у виявленні її креативності.

Проблемність є поштовхом до розгортання креативного процесу. Невизначеність у постановці завдання виводить розв'язання проблемної ситуації на креативний рівень.

Отже, можемо стверджувати про те, що, якщо в сім'ї культивується регламентація поведінки, висуваються однакові вимоги до всіх дітей, існують гармонійні стосунки між членами сім'ї – то це призводить до низького рівня креативності дітей. Були виявлені позитивні кореляції між негармонійними емоційними відносинами в сім'ї, психотичністю батьків і високим рівнем креативності дітей. Менша однозначність вимог не сприяє утворенню суворих стереотипів і позитивно впливає на розвиток креативності. Вимоги досягати успіхів слухняністю не сприяють розвитку незалежності і, як наслідок, креативності.

Ми вважаємо, що описані закономірності можуть бути справедливими стосовно інших вікових категорій, зокрема студентів, їх повною мірою можна враховувати у процесі розвитку креативності майбутніх фахівців.

Якщо викладач під час занять намагається дотримуватися принципу врахування вікових та індивідуальних особливостей – у нього з'являється чимало можливостей створити таке мікросередовище, де можна сприяти виникненню й розвитку потреби в пошуку; передбачити різні шляхи організації і засвоєння програмного матеріалу відповідно до індивідуальних особливостей студентів; подбати про атмосферу співтворчості.

Студента потрібно налаштувати на те, що його власна ініціатива не може бути покарана, тому що це вбиває творчі наміри і прагнення, пригніблює творчі можливості. Коли не підтримують надію на успіх – діяльність спрямовується на уникнення невдач, конфліктів, ризику, при цьому творчі процеси блокуються, не розвиваються. У чому має підтримати ініціативу студента (наприклад, майбутнього вчителя технологій) викладач? У набутті, передусім, різних професійних компетентностей.

Для визначення професійних компетентностей, наприклад, учителя технологій доцільно розглянути основні завдання, що можливо виконати лише за допомогою освітньої галузі «Технологія»: знайомство з основами сучасного виробництва, спираючись на закономірності розвитку природи і суспільства, що вивчаються учнями на предметах з основ наук; забезпечення професійного самовизначення школярів, беручи за основу професійну орієнтацію на різні сфери виробництва; формування в учнів у процесі предметно-перетворюючої, конструкторської та художньо-конструкторської діяльності таких якостей особистості, котрі необхідні для майбутньої трудової діяльності в різних сферах виробництва; сприяння розвитку творчого ставлення особистості до продуктивної праці на основі індивідуального підходу до учнів та диференціації змісту і процесу навчання.

Логіка предмету і змістова сторона освітньої галузі «Технологія» виводять на передній план технологічну складову трудового навчання, що включає не тільки практичні, а й матеріалознавчі, технологічні, конструкторські й загальнотехнічні знання, котрі створюють цілісну картину технократичного суспільства. Перехід від предмету «Трудове навчання» до освітньої галузі «Технологія» означає і перехід від об'єкту технології як процесу в матеріальному значенні до об'єкту

технології в багатоаспектному його значенні, що включає і такі поняття, як енергія й інформація [2, с. 47].

Майбутньому вчителю технологій у своїй педагогічній діяльності необхідно мати широкий світогляд і добрий естетичний смак, знати виробництво, вміти перспективно думати, володіти аналітичними та об'ємними методами пошуку форми, добре знати конструкційні та оздоблювальні матеріали, мати високий рівень інформаційно-комунікаційної компетентності та, безумовно, креативності.

Педагогу не варто надто суворо, категорично негативно оцінювати те, що студент зробив самостійно. Авторитет викладача має зберігатись, але студентові не слід цілковито на нього покладатись. Тільки подолання залежності від авторитету і тиску інших може сприяти створенню нового, оригінального, своєрідного. Необхідне доброзичливе ставлення і прийняття, що забезпечує психологічну безпеку і сприяє виявленню креативності.

Оскільки проблемність є поштовхом для розгортання креативного процесу, викладач має частіше створювати проблемні ситуації. Зазначимо, що проблемними є тільки ті завдання, розв'язання яких передбачає хоча і керований викладачем, але самостійний пошук невідомих закономірностей, способів дій. Такі завдання збуджують активну розумову діяльність, підтримують цікавість, а зроблене студентом самостійне відкриття приносить емоційне задоволення і краще закріплюється у пам'яті, ніж знання, що даються у готовому вигляді. Це стосується усіх видів роботи. Варто зазначити, що середовище може відіграти як стимулюючу роль у розвитку креативності особистості, так і згубну.

Для ефективного розвитку креативності, на думку науковців, варто також забезпечити студентам демонстрування зразків креативної поведінки, адже для того, щоб індивід розвивався як творча особистість, недостатньо забрати перепони і зняти контроль свідомості; потрібно, щоб структура свідомості стала іншою, необхідний позитивний зразок творчої поведінки.

Креативний зразок, з точки зору науковців, спостерігається групою індивідуумів і може викликати наслідування з їхнього боку. Наявність зразків креативної поведінки в мікросередовищі і спроба їх наслідування, працюють на актуалізацію когнітивного аспекту креативності, інтенсифікуючи мислительні процеси.

Креативність може бути сформована на когнітивному й мотиваційному рівнях, але не проявляється до набуття певних способів поведінки. Креативний зразок – це поведінковий акт, в якому реалізується креативна ініціатива, що може мати різну цінність. Наприклад, нестандартне застосування предмета, дотепний жарт, глобальне наукове відкриття тощо. Креативні зразки не нав'язуються, а лише демонструються. Це положення відображене в методиці навчання обдарованих дітей К. Текекса (1990).

Студентам потрібні різноманітні можливості для наслідування, але ніякі зовнішні фактори не повинні впливати на їхній вибір.

Засоби пред'явлення креативних зразків мають відповідати вимогам:

- актуальність (поведінковий акт, який містить креативну ініціативу, є цікавим і значущим);
- доступність розуміння (в поведінковому акті міститься все для розуміння його);
- рівність в позиції об'єкта і суб'єкта наслідування.

Модель поведінки сприймається краще, якщо вона демонструється значущою для студента особистістю. Тут виникає певний парадокс. З одного боку, поняття «зразок» суперечить звичному трактуванню творчості як нерегламентованої активності, яка породжує новий продукт. Але, з іншого, – роль такого «зразка» полягає, напевне, у тому, щоб він міг протистояти іншому соціальному зразку – «правильному».

У цьому випадку велика роль належить особистості викладача вищої школи. Він є наочним образом, орієнтиром у професійному розвитку студента. Професійно-педагогічні та особистісні якості викладача сприймаються студентами, перш за все, крізь призму його моральних якостей і вимог майбутньої професійної діяльності. У процесі педагогічної підготовки студентів творчі якості викладача засвоюються й студентами, входять у їхній досвід, педагогічну майстерність.

Уважають, що для розвитку креативності необхідне нерегламентоване середовище з демократичними стосунками та наслідування творчої особистості. У ході професійного становлення вчителя велике значення має фаховий зразок – особистість професіонала, на яку можуть орієнтуватися студенти. Для успішного розвитку креативності необхідний певний рівень опору середовища та заохочення таланту.

Істотною передумовою вдалого формування креативності майбутніх фахівців мають стати такі якості викладача, як ерудиція, контактність, переконливість суджень, мовна й особиста емоційність, здатність бути цікавим співрозмовником, володіння майстерністю, урок покликаний забезпечити дидактичні, виховні, інформаційні завдання; водночас він має перетворювати навчання на самоосвіту студентів, орієнтувати на творче застосування набутих знань і сприяти формуванню ініціативно-творчого типу особистості майбутнього фахівця.

Важливою умовою ефективного розвитку креативності майбутніх фахівців є виховання педагогом власної креативності. Педагог сам мусить постійно долати в собі силу інерції, шаблону, формальності у викладанні.

Але зразком креативної поведінки може виступати не тільки викладач. Загальновідомо, що знання виявляються більш міцними, коли предмет навчальної діяльності є засобом спілкування. Таким співвідношенням діяльності і спілкування характеризується професійна підготовка майбутніх фахівців в університеті. Студентський колектив складають студенти різних курсів, що дозволяє старшокурсникам відчувати свою значущість, а студентам молодших курсів побачити перспективи свого розвитку і зразки креативної поведінки.

Висновок. Аналіз психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми дає підстави зробити висновок, що можна володіти всіма внутрішніми ресурсами, необхідними для творчої продуктивності, але без певної підтримки зовнішнього середовища творчі здібності людини можуть ніколи не проявитись. Обов'язковою умовою є наявність підтримуючого середовища, яке сприяє розвитку креативності особистості. Студентам потрібні різноманітні можливості для наслідування, але ніякі зовнішні фактори не мають упливати на їхній вибір. Важливим є демонстрування майбутнім фахівцям креативних зразків, які мають бути актуальними, доступними для розуміння, здатними забезпечити рівність в позиції об'єкта і суб'єкта наслідування.

Перспективним напрямом подальших досліджень є з'ясування інших організаційно-педагогічних умов і чинників розвитку креативності майбутніх фахівців.

Література

1. Бобрикова Ю. С. Креативність як основа інноваційної педагогічної діяльності у процесі професійної підготовки інженерів-педагогів. *Науковий журнал «ΛΟΓΟΣ. Мистецтво наукової думки»*. №2. Лютий, 2019. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/737759.pdf>
2. Глуханюк В. М. Підготовка майбутнього вчителя технологій до екологічного виховання учнів основної школи у процесі вивчення фахових дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінницький державний педагогічний ун-т імені М. Коцюбинського. Вінниця, 2011. 19 с.
3. Гриненко І. В. Педагогічні умови розвитку креативності майбутніх учителів гуманітарного профілю у процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2008. 192 с.
4. Саврасов М. В. Регулятивні чинники креативності суб'єкта навчально-професійної діяльності : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Слов'янськ. 2021. 484 с.
5. Фрицюк В. А. До питання про дефініції креативності. *Шлях освіти*. Київ, 2003. №4. С. 12-14.
6. Фрицюк В. А. Формування креативності майбутніх учителів музичного мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінницький державний педагогічний ун-т імені М. Коцюбинського. Вінниця, 2004. 19 с.
7. Фрицюк В. А. Формування мотивації професійного саморозвитку майбутніх педагогів у творчому освітньому середовищі ВНЗ. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2016. № 6 (129). С. 107-114.

References

1. Bobrykova Yu. S. Kreatyvnist yak osnova innovatsiinoi pedahohichnoi diialnosti u protsesi profesiinoi pidhotovky inzheneriv-pedahohiv [Creativity as the basis of innovative pedagogical activity in the process of professional training of teacher engineers]. *Naukovyi zhurnal «ΛΟΓΟΣ. Mystetstvo naukovoi dumky»*. №2. Liutyi, 2019.
2. Hlukhaniuk V. M. Pidhotovka maibutnoho vchytelia tekhnolohii do ekolohichnoho vykhovannia uchniv osnovnoi shkoly u protsesi vyvchennia fakhovykh dystsyplin [Preparation of the future technology teacher for environmental education of primary school students in the process of studying professional disciplines]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi un-t imeni M. Kotsiubynskoho. Vinnytsia, 2011. 19 s.
3. Hrynenko I. V. Pedahohichni umovy rozvytku kreatyvnosti maibutnikh uchyteliv humanitarnoho profilu u protsesi fakhovoi pidhotovky [Pedagogical conditions for the development of creativity of future humanitarian teachers in the process of professional training]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Ternopil, 2008. 192 s.
4. Savrasov M. V. Rehuliatyvni chynnyky kreatyvnosti subiekta navchalno-profesiinoi diialnosti [Regulatory factors of creativity of the subject of educational and professional activity]: avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk: 19.00.07. Sloviansk. 2021. 484 s.
5. Frytsiuk V. A. Do pytannia pro defynitsii kreatyvnosti [To the question of the definition of creativity]. *Shliakh osvity*. Kyiv, 2003. №4. S. 12-14.
6. Frytsiuk V. A. Formuvannia kreatyvnosti maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva [Formation of creativity of future music teachers]: avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi un-t imeni M. Kotsiubynskoho. Vinnytsia, 2004. 19 s.
7. Frytsiuk V. A. Formuvannia motyvatsii profesiinoho samorozvytku maibutnikh pedahohiv u tvorchomu osvitnomu seredovyshchi VNZ [Formation of motivation for professional self-development of future teachers in the creative educational environment of universities]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*. 2016. № 6 (129). S. 107-114.